

Olum al-Qur'an – Koranen i manuskript och tryck

*En bok av AHMAD VON DENFFER
I Översättning av Bilal B.*

KAPITEL 3:

Koranen i manuskript och tryck

DEN KORANISKA SKRIFTEN

Skrivkonsten, även om den inte var särskilt utbredd i förislamisk tid, var välkänd bland araberna. Skriften som användes på 600-talet, dvs. under Profeten Muhammads livstid, bestod av mycket grundläggande symboler som endast uttryckte ordets konsonantstruktur — och även det med stor tvetydighet.

Medan bokstäver som **ba'**, **ta'**, **tha'**, **ya'** idag lätt skiljs åt genom punkter, var detta inte fallet i de tidiga dagarna. Alla dessa bokstäver skrevs då som **en enkel rak linje**.

Från detta mycket grundläggande skriftsystem utvecklades med tiden

olika typer av skrift, såsom **kufisk**, **maghribisk**, **naskh**, etc., vilka spreds över hela världen.

Den senare uppfinningen av tryck med standardiserade typer bidrog till att formalisera skriften.

När det gäller den faktiska **koraniska skriften** fanns det två viktiga steg som ledde till den form vi har idag:

1. **Vokaltecken (tashkil)**
2. **Diakritiska punkter (i'jam)**

Tashkil

Tashkil är namnet på de tecken som anger vokaler i arabisk skrift. De var tydligen okända i förislamisk tid. Dessa tecken hjälper till att fastställa korrekt uttal och undvika misstag.

Exempel:

Utan vokaltecken Med vokaltecken

bayt *baytun*

När fler och fler muslimer av icke-arabisk härkomst — och även många okunniga araber — studerade Koranen, började felaktiga uttal och felaktiga läsningar öka.

Det berättas att på **Du'alis** tid (d. 69 H / 638) läste någon i Basra följande vers felaktigt, vilket helt förändrade betydelsen:

"Att Gud och Hans Sändebud upplöser förpliktelserna med avgudadyrkarna" (9:3)

Läst felaktigt som:

"Att Gud upplöser förpliktelserna med avgudadyrkarna och Sändebudet."

Felet uppstod genom att läsa **rasulihi** i stället för **rasuluhu**, vilket inte kunde skiljas i den tidiga skriften eftersom det saknades tecken som

angav korrekt vokalisering.

För att förhindra sådana misstag infördes vokaltecken kort före införandet av i'jam och fick så småningom den form de har idag.

Tabell: Gamla och nya vokaltecken

Namn Gammal stil Ny stil

Fatha

Kasra

Damma

Det har föreslagits att:

- fatha härstammar från **alif**
- kasra från **ya'** (utan punkter, som i tidiga böcker)
- damma från **waw**
- hamza skrevs tidigare som **två punkter**

I'jam (diakritiska punkter)

De arabiska bokstäverna består idag av **streck + punkter**. Punkterna kallas *i'jam*. Den gamla arabiska skriften hade **inga punkter**, endast streck.

Att lägga till diakritiska punkter gjorde det möjligt att skilja mellan bokstäver som annars såg identiska ut.

Exempel:

Utan punkter

XXX XXX

Med punkter

(tydligt urskiljbara bokstäver)

Även om i'jam var känt i förislamisk tid användes det sällan. De allra tidigaste koranmanuskripten saknade dessa tecken.

De infördes i koranskriften under:

- den femte umayyadiska kalifen **Abd al-Malik ibn Marwan** (66–86 H / 685–705)
- och under **al-Hajjajs** styre i Irak

Det sägs att den kände tabi'i **al-Du'ali** var den första som införde punkterna i Korantexten.

TIDIGA MANUSKRIFT

Skrivmaterial

Tidiga koranmanuskript skrevs vanligtvis på **djurhud**. Under Profetens livstid skrevs delar av uppenbarelsen på:

- ben
- djurhud
- palmstjälkar
- andra tillgängliga material

Bläcket tillverkades av sot.

Skrift

All tidig koranskrift är **helt utan diakritiska punkter och vokaltecken**. Det finns inte heller:

- sura-rubriker
- sura-avdelningar
- versmarkeringar
- någon formell indikation på versslut

Forskare skiljer mellan två tidiga stilar:

1. **Kufisk** — tung, kantig, gles
2. **Hijazi** — lättare, tätare, något lutad åt höger

Vissa menar att hijazi är äldre, andra att båda användes samtidigt men att hijazi var mindre formell.

Några egenheter i den gamla skriften

Många korankopior skrevs efter Profetens och de rättleda kalifernas tid, och skrivarna följde noggrant **den 'uthmaniska autografin**.

Jämfört med modern arabisk stavning finns flera egenheter, t.ex. . (endast exempel på alif, ya', waw):

- **alif** skrivs ofta **ovanpå** en bokstav i stället för efter den
- **ya'** (eller alif) i vissa ord **utelämnas**
- vissa ord har **waw i stället för alif**

(Se Kamal, s. 47–49; Hamidullah, "Orthographical Peculiarities...", *Islamic Order* 1981)

GAMLA MANUSKRIFT AV KORANEN

De flesta tidiga, ursprungliga koranmanuskript — kompletta eller i större fragment — som fortfarande finns bevarade idag är **inte tidigare än det andra århundradet efter hijra**.

Det tidigaste exemplaret som ställdes ut i British Museum under *World of Islam Festival* 1976 daterades till **sent 100-tal efter hijra**. (Lings & Safadi, *The Qur'an*, 1976)

Det finns dock även ett antal **enskilda fragment av koranpapyri** som dateras till **första århundradet**. (Grohmann, *Die Entstehung des Koran...*, 1961)

I Egyptens nationalbibliotek finns ett koranexemplar på **gasellskin**, daterat till **68 H (688 e.Kr.)**, alltså **58 år efter Profetens död**.

Vad hände med Othmans kopior?

Det är inte exakt känt hur många kopior av Koranen som framställdes under Othmans tid, men Suyuti säger:

"De välkända är fem."

Detta utesluter troligen den kopia som Othman behöll själv.

Städerna som enligt traditionen fick varsin kopia var:

- Makka
- Damaskus
- Kufa
- Basra
- Medina

Det finns flera hänvisningar i äldre arabisk litteratur som tillsammans med modern information kan sammanfattas så här:

Manuskriptet i Damaskus

Al-Kindi (d. ca 236/850) skrev att **tre av fyra** av Othmans kopior förstördes i **brand och krig**, medan kopian som skickades till Damaskus fortfarande fanns i **Malatya** på hans tid.

Ibn Battuta (d. 779/1377) säger att han sett kopior eller blad från Othmans exemplar i:

- Granada
- Marrakech
- Basra
- andra städer

Ibn Kathir (d. 774/1372) berättar att han sett ett exemplar tillskrivet Othman, som fördes till Damaskus år **518 H** från Tiberias (Palestina). Han beskriver det som:

”Mycket stort, i vacker, tydlig och kraftig skrift, med starkt bläck, på pergament — tror jag av kamelhud.”

Vissa menar att detta exemplar senare hamnade i **Leningrad**, och därefter i **England**, varefter dess öde är okänt.

Andra menar att mushafen stannade i **Umayyadmoskén i Damaskus**, där den sågs senast före branden år **1310/1892**. (Muir skriver att manuskriptet brann 1893.)

Det egyptiska manuskriptet

I moskén **al-Husayn** i Kairo finns ett gammalt koranexemplar. Skriften är av gammal typ, troligen **kufisk**, och det är fullt möjligt att det är en avskrift av **Othmans mushaf**.

Manuskriptet i Medina

Ibn Jubayr (d. 614/1217) såg manuskriptet i Profetens moské år **580/1184**.

Enligt vissa fanns det kvar i Medina tills turkarna tog det därifrån år **1334/1915**. Det sägs att manuskriptet fördes till **Istanbul**, och därifrån till **Berlin** under första världskriget.

Versaillesfördraget innehåller följande klausul:

”Artikel 246: Inom sex månader ... ska Tyskland återlämna till Hans Majestät, Hedjaz' kung, den ursprungliga Koranen av kalifen Othman, som togs från Medina av de turkiska myndigheterna och sägs ha överlämnats till kejsar Wilhelm II.”

Manuskriptet nådde därefter **Istanbul**, men inte Medina.

Detta omnämndes även i en egyptisk tidskrift 1938. Det märkliga är att *Geschichte des Qorans* (del III, 1938) **inte nämner detta alls**, trots att verket behandlar Othmans mushaf i detalj.

”Imam-manuskriptet”

Detta är namnet på den kopia som **Othman behöll själv**, och enligt traditionen **blev han dödad medan han läste den**.

Enligt vissa tog umayyaderna manuskriptet till **al-Andalus**, varifrån det kom till **Fas (Marocko)**. Ibn Battuta såg det där på 700-talet efter hijra, och det fanns **blodspår** på det.

Från Marocko kan det ha förts vidare till **Samarkand**.

Samarkand-manuskriptet

(Makhdum, op. cit., s. 22 ff.)

Detta är den kopia som idag förvaras i **Tasjkent (Uzbekistan)**. Det kan vara **Imam-manuskriptet** eller en av de andra kopior som framställdes på Othmans tid.

Det kom till **Samarkand år 890 H (1485)** och stannade där till **1868**. År **1869** fördes det till **S:t Petersburg** av ryssarna och förblev där till **1917**.

En rysk orientalist gav en detaljerad beskrivning av manuskriptet och noterade att många sidor var skadade och att vissa saknades.

År **1905** producerade S. Pisareff en **faksimil** av mushafen (ca 50 exemplar). Ett exemplar skickades till:

- den osmanske sultanen Abd al-Hamid

- Irans shah
- Amiren av Bukhara
- Afghanistan
- Fas
- samt andra framstående muslimska personligheter

Ett exemplar finns idag i **Columbia University Library (USA)**. (*The Muslim World*, 1940)

Manuskriptet återfördes senare till sin tidigare plats och nådde **Tasjkent 1924**, där det har förblivit sedan dess.

Det verkar som att de sovjetiska myndigheterna gjorde ytterligare kopior, som då och då överlämnades till besökande muslimska statsöverhuvuden och andra framstående personer.

År **1980** producerades fotokopior av en sådan faksimil i USA, med ett tvåsidigt förord av **M. Hamidullah**.

Argument för manuskriptets äkthet

Författaren till *History of the Mushaf of Othman in Tashkent* anger flera skäl (utöver historiska rapporter):

1. **Skriften** är av en typ som användes under **första halvan av första århundradet efter hijra**.
2. Det är skrivet på **gasellskinn**, medan senare koraner skrevs på papperliknande material.
3. Det saknar **diakritiska punkter**, vilka infördes omkring **åttonde decenniet av första århundradet** → alltså äldre än detta.
4. Det saknar **vokaltecken**, vilka infördes av **Du'ali** (d. 68 H) → alltså äldre än detta.

Med andra ord:

Två av de korankopior som ursprungligen framställdes på kalifen Othmans tid finns fortfarande bevarade idag, och deras text och ordning kan jämföras med vilken korankopia som helst — tryckt eller handskreven, från vilken plats eller tid som helst — och de kommer att vara identiska.

Ali-manuskriptet

Vissa källor anger att en korankopia skriven av den fjärde kalifen **Ali** finns bevarad i **Najaf, Irak**, i *Dar al-Kutub al-Alawiyya*. Den är skriven i **kufisk skrift**, och på den står:

"Ali ibn Abi Talib skrev detta år 40 efter hijra." (Attar, *Mujaz 'ulum al-Koran*, 1979)

KORANEN I TRYCK

Från och med 1500-talet, när tryckpressen med lösa typer började användas i Europa och senare i hela världen, standardiserades mönstret för att skriva och trycka Koranen ytterligare.

Det fanns redan tidigare tryckta koraner i form av **blocktryck**, och exemplar från så tidigt som **900-talet** — både träblock och tryckta blad — finns bevarade. (Grohmann; British Library)

Den första bevarade Koranen tryckt med **lösa typer** producerades i **Hamburg 1694**. Texten är fullt vokaliserad.

Den första Koranen tryckt av muslimer tros vara **"Mulay Usman-upplagan" (1787)** i S:t Petersburg, följt av:

- Kazan (1828)
- Persien (1833)
- Istanbul (1877)

År **1858** producerade orientalisterna **Flügel** den berömda *Flügel-upplagan* av Koranen, tillsammans med en konkordans. Den har dock en allvarlig brist: **versnumreringen följer inte muslimsk standard**.

Den egyptiska upplagan

Den korantext som idag används brett i den muslimska världen och håller på att bli en **standardversion** är den så kallade **"Egyptiska upplagan"**, även kallad **Kung Fu'ad-upplagan**.

Den bygger på **Hafs-recitationen enligt Asim** och trycktes första gången i **Kairo 1925 (1344 H)**. Sedan dess har otaliga exemplar tryckts.

Sa'id Nursi-upplagan

Slutligen bör nämnas den Koran som trycks av **Sa'id Nursis anhängare** i Turkiet — ett exempel på hur **handskriven illumination** kombineras med **modern offsettrycksteknik**.

Texten skrevs för hand av den turkiske kalligrafen **Hamid al-Amidi**.

Första trycket gjordes i **Istanbul 1947**, och sedan **1976** har den producerats i stora mängder och olika format vid tryckeriet som drivs av Nursis anhängare i **Västberlin**.

-
- 1 - [Introduktion](#)
 - 2 - [Koranen och uppenbarelsen](#)
 - 3 - [Överföringen av den koraniska uppenbarelsen](#)
 - 4 - [Koranen i manuskript och tryck](#)
 - 5 - [Form, språk och stil](#)
 - 6 - [Att förstå texten](#)
 - 7 - [Att tolka texten](#)
 - 8 - [Referenser](#)

KORANEN & SUNNAH

- [Bönetider för Sverige](#)
- [Bönetider för 135 städer i sverige](#)
- [Bönen gudomlig befallning](#)
- [Nationalismens Uppkomst i den Muslimska Världen](#)
- ['Awrah för män och kvinnor inom och utanför bön](#)
- [Bönen mellan befallning och uphöjelse](#)
- [Regeln om att be i Haram-kläder](#)
- [Att upphöja Allahs befallning är att be](#)
- [Förstå Koranen](#)
- [Lycka eller elände i nästa liv](#)